Ana Baba Hakları Ve Yaşlılara Saygı
Gönderen Kadir Hatipoglu - Eylül 20 2014 03:00:00

ANA BABA HAKLARI VE YAŞLILARA SAYGI[1]   Aile, sosyal, kültürel, dinî ve ahlâkî değerlerin yeni nesillere aktarılması ve toplumda yaşatılmasında en etkili olan kurumların ilkidir. Birey dayanışmayı, paylaşmayı, yardımlaşmayı ve karşılıksız hizmet vermeyi, hizmet etmeyi, hakkı gözetmeyi, sevgiyi- saygıyı ve merhamet etmeyi ailede öğrenir. Burada yaşananlar, toplumun geleceği açısından da önem arz eder. Sosyal dayanışma ve uzlaşmanın, birlik ve beraberliğin en güçlü dayanağı olan aile ocağının temel esprisi sevgi ve saygıdır.   ANNE BABAYA SAYGI VE İYİLİK ALLAHIN EMRİDİR   Ailede çocukların anne ve babaları üzerinde hakları olduğu gibi anne babaların da çocukları üzerinde hakları vardır. Ancak anne ve babaların çocuklar üzerindeki hakları daha önemli ve önceliklidir. Anne ve baba haklarına riayet, İslâm dininde hem itikâdî hem de ahlâkî sorumluluklar arasında yer almaktadır. Kur’an-ı Kerim’de ve hadis-i şeriflerde Allah’a kulluk ve itaatten hemen sonra anne ve babaya iyi davranmanın gerekliliği vurgulanmıştır. Bir insanın Allah’a şirk koşması, anne ve babasına kötü davranması ve fakirlik endişesiyle çocuklarını öldürmesi, Allah’a karşı yapılabilecek en büyük itaatsizlik ve isyan sayılan fiillerdendir. Bu husus Kur’an-ı Kerim’de şöyle ifade edilmektedir: قُلْ
تَعَالَوْا
اَتْلُ مَا
حَرَّمَ
رَبُّكُمْ
عَلَيْكُمْ
اَلاَّ
تُشْرِكُوا
بِه شَيْئًا
وَبِالْوَالِدَيْنِ
اِحْسَانًا
وَلاَ
تَقْتُلُوا
اَوْلاَدَكُمْ مِنْ
امْلاَقٍ De ki: “Gelin, Rabbinizin size haram kıldığı şeyleri okuyayım: Ona hiç bir şeyi ortak koşmayın. Ana-babaya iyi davranın. Fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin...” (En’âm, 6/151). Allah’a ortak koşmanın herhangi bir mazereti olmadığı gibi, anne ve babaya kötü davranmanın da haklı bir mazereti yoktur. Bu tür davranışların, büyük günahların en büyüğü olduğunu Hz. Peygamber şöyle ifade etmiştir: الا
اُنَبِّئُكُمْ بِاَكْبَرِ
الكِبائر
(ثلاثا)
االاشراكُ
بالله وعقوقُ

الوالدين
وشهادة
الزُور (اَوْ
قولُ الزورِ)
Peygamberimiz (a.s), üç defa: “Size büyük günahların en büyüğünü haber vereyim mi? Allah’a şirk koşmak, ana-babaya itaatsizlik etmek ve yalancı şahitliği yapmaktır (ya da yalan sözdür)” buyurmuştur[2] Anne ve baba ile alakayı kesmek, sıla-i rahimde bulunmamak, onların kalbini kıran her türlü söz ve davranışta bulunmak ana-babaya itaatsizlik sayılır. Dolayısıyla, yapılması ve söylenmesi günah olmayan hususlarda onların sözünü dinlemek gerekir. Anne ve baba, çocukların hem varlık sebebidir hem de onları sevgiyle yetiştiren büyüten ve terbiye eden insanlardır. Gönüllerindeki sonsuz sevgi ve evlat sahibi olmanın mutluluğuyla, onların katlandıkları fedakarlıklar her türlü takdirin üstündedir. Çocuğun bakımında, temizliğinde, eğitiminde ve her türlü ihtiyacının karşılanmasında anne ve babaların gösterdiği ilgi ve titizliğin derecesini kelimelere dökmek âdeta imkânsızdır. Bu sebeple, insanı yaratan ve ruh hâlini en iyi bilen Yüce Rabbimiz bu konuyu insanın fıtratına uygun olarak ilahî kelamında şu şekilde bildirmektedir. وَقَضى
رَبُّكَ
اَلاَّ
تَعْبُدُوا
اِلاَّ
اِيَّاهُ
وَبِالْوَالِدَيْنِ
اِحْسَانًا
اِمَّا
يَبْلُغَنَّ
عِنْدَكَ
الْكِبَرَ
اَحَدُهُمَا
اَوْكِلاَهُمَا فَلاَ
تَقُلْ
لَهُمَا
اُفٍّ وَلاَ
تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ
لَهُمَا
قَوْلاً
كَريمًا.
وَاخْفٍِِِضْ لَهُمَا
جَنَاحَ
الذُّلّ منَ
الرَّحْمَة
وَقُلْ رَبّ
ارْحَمْهُمَ&#15

75; كَمَا
رَبَّيَاني
صغيرًا "Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, ana-babaya iyi davranmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakın olara “öf” bile deme; onları azarlama; onlara tatlı ve güzel söz söyle. Onlara merhamet ederek tevazu kanadını indir ve deki: “Rabbim! Tıpkı beni küçükken koruyup yetiştirdikleri gibi sen de onlara acı” (İsrâ, 17/23-24). Rızık veren, besleyen, büyüten ve terbiye eden anlamlarına gelen “Rabb” ve “ mürebbi” aynı kökten gelen kelimeler olup, Rabb Allah için; mürebbi ise insanlar için kullanılır. İnsanî fiiller olarak, çocuğun ilk mürebbisi anne ve babasıdır. Bu ilahî görev ve sorumluluğu üzerine almış olması sebebiyle, insanın anne ve babasına iyi davranması, mutlak anlamda rızık veren ve insanı fıtrat üzere yaratan Rabbine kulluk ve ibadet etmesi kadar önemlidir. Bu konu ile ilgili olarak, Abdullah b. Amr'dan rivayet edilen bir hadis-i şerif oldukça dikkat çekicidir:
قال اَقْبَلَ
رَجُلٌ الى
نبىَّ اللهِ
فقال
اُبَايِعُكَ
على
الهِجْرَةِ
والجِهَادِ،
اَبْتَغِى
الاَجْرَ مِن
الله. قال:
"فَهَلْ مِن
وَالِدَيْكَ
اَحَدٌ حَىٌّ"
قال نَعم. بَلْ
كِلاَهُمَا.
قال :
"فَتَبْتَغِى
الاَجرَ من
الله؟" قال نعم
قال
"فَارْجِعْ
إلى
والِدَيْكَ
فَاَحْسِنْ
صُحْبَتَهُم&#16
14;ا" Bir gün Hz. Peygambere bir adam geldi ve, -“Sana hicret ve cihad şartı ile biat etmek istiyorum. Ecri Allah’tan dilerim” dedi. Hz. Peygamber (a.s), -“Annenle babandan sağ olan var mı?” diye sordu. Adam, - “Evet! Hatta ikisi de!” diye cevap verdi. Hz. Peygamber (a.s.), “Allah’tan ecir diler misin?” dedi.Adam, - “Evet” cevabını verdi. Bunun üzerine Hz. Peygamber, - “O hâlde hemen annenle babanın yanına dön ve onlarla güzel sohbette bulun” buyurdu.[3]   ANNE-BAYI ÜZECEK

DAVRANIŞLARDAN SAKINILMALIDIR   Toplumun yapı taşı diyebileceğimiz aile içerisinde gerek yetişkinler gerekse çocuklar açısından aile bireylerinin diğerlerine göre daha kıdemli alan yaşlıların, bu birlik için büyük önemi bulunmaktadır. Kendine has özellikleri olan bu dönemde takınılacak her tavır, söylenecek her söz, tabiatıyla özen gerektirmektedir. Özellikle ihtiyarlık çağında kişinin enerjisinin, canlılığının, duygularını kullanma kabiliyetinin bazen de algılama gücünün azalmaya başlamasının, iletişim kazalarının daha sıklıkla yaşanması gibi tezahürleri olabilir. Bütün yaşlılar için aynı durum söz konusu olmasa bile bazen yaşlılığın birtakım korkuları beraberinde getirdiği de görülmektedir. Yaşlılarımızın daha nazik bir yapıya sahip oldukları bu dönemde duyguları rencide edilmemeli, onlara kızgın bakılmamalı, yanlarında sesler yükseltilmemeli, hizmet edip gönülleri alınmalıdır. Kendilerini istenmeyen kişiler olarak görmelerine yol açan her davranış, onların güven duygularını zedelediği gibi bireysel ve toplumsal uyumlarını da azaltabilir. Çoğunlukla yaşlıların tedavî altında bulunduruldukları bir sağlık merkezine resmî erkanın yaptığı bir ziyarette, ileri derecede yaşlı hastanın bulunduğu katı ziyaret etmelerine izin verilmeme sebebi şöyle zikredilir: “Buradaki yaşlı hastaların sayılı nefesleri kalmıştır. Belki Yüce Allah’ın onlara verdiği ömrün son anlarını yaşamaktadırlar. Onları gördüğünüzde yüzünüzde belirlenecek olan ifade yaşama sevinçlerini karartabilir ve mutsuzluklarına neden olabilir. Bu sebeple onları ziyaret etmeniz uygun görülmemiştir, onların hizmetinde bulunan görevlilerimiz bu dikkatle hareket etmektedirler.” Ömürlerinin son demlerini yaşayan hasta ve yaşlı insanlara gösterilen bu hassasiyetin hayatın bütün anlarını kuşatması gerekir.   ANNE-BABAYA HİZMET KİŞİNİN CENNETE GİRMESİNE VESİLE OLUR   Anne-babaya karşı içtenlikle yapılan her hizmet, gönüllerini alan her söz insana sadece sevap kazandırmakla kalmayıp, evladın günahlarının affedilmesine de vesile olmaktadır. Zira bir kişinin cennete girebilmesi için, iman ve hayırlı amelleri yanında, günahlarının da affedilmiş olması gerekir. İşte bu noktada Hz. Peygamber (a.s.), ihtiyarlıkları sırasında anne ve babaya iyi davranmanın Allah katında ne derece önemli olduğunu şu sözleriyle dile getirmektedir: رغم اَنْفُ ثم رغم انف ثم رغم انف قيل من يا رسول الله؟ قال: من ادرك اَبَوَيْهِ عِنْدَ الكِبَرِ اَحدهما او كِلَيْهُمَا فلم يدْخُل الجنة. “Burnu yere sürünsün! Sonra burnu yere sürünsün! Sonra burnu yere sürünsün” demiş; Sahabe, “Kimin (burnu yerde sürünsün) ey Allah'ın Elçisi!)” diye sorunca, “İhtiyarlığı anında annesi ile babasından birine yahut her ikisine yetişip de, onlar sebebiyle cennete giremeyenin” buyurmuştur.[4] Genel olarak, bakıma ve ilgiye daha çok ihtiyaç duyulan ihtiyarlık çağında, hem Allah’ın emri hem de bir vefa borcu olarak anne ve babanın kalplerinin kırılmaması en

çok dikkat edilmesi gereken bir hususdur. Hatta sonsuz sevgi ve merhametle dolu bir kalple onlara yaklaşıp gönüllerini hoş etmek ve onlarla tatlı sohbet etmek gerekir. Onların zayıf, güçsüz ve garip hallerini gördükçe, özellikle onlar için dua edip esenlik istemek her evladın yapması lazım gelen bir vazifedir. İnsan doğumdan ölüme kadar farklı süreçlerden geçer ve farklı deneyimler kazanır. ‘Gençler bilebilseydi, yaşlılar yapabilseydi’ şeklindeki ifadeden yola çıkarak her iki neslin birbirinden alabileceği çok şeylerin olduğu ifade edilebilir. Genç insanın kendisinden daha önce hayatın basamaklarını adımlayan yaşlıların tecrübe birikimlerinden yararlanması en akıllıca davranış olarak gözükmektedir. Sağlam temeller üzerine kurulan aile yapımızda, akrabalık ilişkilerinin kuvvetli olması, eşlerden birinin annesinin diğerinin kayınvalidesi, babasının, diğerinin kayınbabası olarak görülmesi, aile içinde mecburiyetlerin ötesinde bir anlayış ve yaklaşımla davranılmasını sağlamaktadır ki bu, bir toplumsal değer olarak yaşatıldıkça ve yeni nesillere bir kültür kodlaması olarak aktarıldıkça aile yapımız sağlamlığını daha rahat koruyacaktır. Ancak bugün aile yapımızı tehdit eden pek çok unsurla karşı karşıyayız. Ahlâkî yozlaşma, rahata düşkünlük, kimlik bunalımı, özgürleşme ve bağımsız olma söylemlerinin kavramsal boyutunun doğru algılanamamasına bağlı olarak ‘biz’ şuurunun yerini almakta olan ‘ben’ (aşırı bireycilik eğilimleri) ve neticede gittikçe küçülen yapı, üzerinde önemle durulması gereken hususlardadır. Yukarıdaki ayetlerde ve hadislerde tarif edilen davranış biçimi ile ulaşılması gereken ruh hali, İslâm inancının ve İslâm ahlâkının gereğidir. Nasıl ki, insanoğlu herhangi bir şarta bağlı olmaksızın her halükarda Allah’a kulluk etmesi gerekiyor ise, aynı şekilde anne ve babasına da iyi davranması gerekir.   İNSAN AİLE OCAĞINDA YETİŞİR   Konuyu çocuklar açısından ele aldığımızda, yaşlılarla birlikte yaşanılan daha geniş aile ortamların, onların bedeni ve ruhi kabiliyetlerinin geliştirilmeleri ve olumlu birtakım beceriler kazandırılması ve kültür ve medeniyetimizin nesilden nesile aktarılması üzerinde müspet etkilerinin olduğu gerçeği göz ardı edilemez. Zira çocuk ilk sosyal deneyimlerini aile ortamında edinir. Sözden ziyade davranışların daha etkili olduğu bu dönemde çocuğun aralarında sevgi bağı bulunan kişilerle daha iyi iletişim kurduğu ve daha itaatkar olduğu gözlenmektedir. Çocukların duygusal eğitimlerinde yaşlıların pozitif katkılarının ile aile bağlarının daha güçlendiği alan uzmanları tarafından vurgu yapılan bir husustur. Yaşlılarımızın aile içinde yaşaması, kendilerine sevgi ve saygı gösterilmesi, güzel muamelede bulunulması ile çocuk, aile ortamında ilk defa daha büyük birisine saygı ve sınırları doğru belirlenmiş itaatin ne olduğunu görmektedir. Eğitimin tevarüs yoluyla özellikle modelleme yöntemiyle gerçekleştiği düşünüldüğünde, anne ve babanın ailenin büyüklerine karşı tavırları ile aslında kendi geleceklerini hazırladıklarını söyleyebiliriz. Zira her birimiz kendi varlığımız içinde bize verdikleriyle onlardan çok şey taşırız. Çocukların büyükanne-büyükbaba sevgisi tatmaları, büyükanne büyükbabanın da torun sevgisi tatmaları hayata daha kuvvetle tutunmayı sağlayan bir bağdır ve bu bağ “zamanım yok” bahanesiyle inceltilmemelidir. Bayram günleri evladının ve torununun yolunu gözleyen yaşlılarımızın, anne babaların yaşam sevincini diri tutmak hepimizin ihmal edilmez sorumluluklarındandır.   ANNE-BABAYA BAKMAK DİNİ BİR GÖREVDİR   Evladın anne ve babasına karşı sorumluluğu sadece maddi bir sorumluluk değildir. Bu sebeple, İslâm dininde, hali vakti yerinde olan evladın, fakir olan anne ve babasına zekat vermesi caiz görülmemiştir. Çünkü anne ve babanın bakıma muhtaç

olması halinde, onların her türlü ihtiyacını karşılama mükellefiyeti öncelikle çocuklarınındır. Zekat sadece mali bir sorumluluk iken, maddi ve manevi her türlü ihtiyacın karşılanması sorumluluğu çok daha kapsamlıdır. İman etmek ve hayırlı ameller işlemek her insanın vazifesidir. İslâm dininde hayırlı amellerin en güzellerinden birisi de yine anne ve babaya iyi davranmak olarak va’z edilmiş yaşlılara saygı ahlâkî bir kural olarak ortaya konulmuş ve onların yalnızlığa terk edilmeden çevreleri ile diyaloglarını koparmadan hayatlarına devem etmelerini sağlamak için gereken tedbirlerin alınması istenmiştir. Bu hususta Hz. Peygamber (a.s.) şöyle buyurmuştur: سَألْتُ رسول الله (ص) اَىُّ الْعَمَلِ اَفْضَلُ؟ قال: الصلاة لِوَقْتِهَا قال قلت ثُمَّ اَىُّ قال بِرُّ الْوَالِدَيْنِ... Sahabeden Abdullah İbn Mes’ud anlatıyor: "Allah'ın Elçisine, "amellerin hangisinin daha faziletli olduğunu" sordum Hz. Peygamber, “Vaktinde kılınan namazdır” buyurdu. - “Ondan sonra hangisidir?” diye sordum. - “ Ana-babaya iyilik yapmaktır" buyurdu.[5] Sahibi için bağışlanmaya sebep olan sıkıntı, üzüntü hastalık gibi problemler insanın karşı karşıya olduğu imtihanın bir parçasıdır. Yaşlılığın getirdiği güçlüklere evladın göstereceği tahammül, aynı zamanda Allah’a yakınlığa açılan bir fırsat olarak görülebilmeli ve değerlendirilebilmelidir. Onlar aynı zamanda Allah’ın bir emanetidir. Hz. Peygamber (a.s.), anne ve babasına saygıda kusur etmeyen ve onlara ihsanda bulunan kişilerin karşılaştıkları büyük zorluk ve sıkıntılar karşısında çaresizlik halinde yaptıkları dualaların kabul edildiğini haber vermektedir. Nitekim Buhari’de geçen uzun bir hadis-i şerifte; üç genç bir mağaraya sığınmış iken, büyük bir kaya parçası düşerek mağara kapısını kapatır. Çaresizlik içerisinde, yaptıkları iyilikleri dile getirerek dua eden gençlerin duası kabul olunur ve mağaranın kapısını açılır. Bu gençlerden birisi de anne ve babasına karşı saygısını ve ikramını gösteren davranışlarından birini dile getirerek dua ve niyazda bulunmuştur.[6] Toplum hayatı içerisinde bazı anne ve babalarda görülen bir takım hatalı tutum ve davranışlara bakarak, anne ve babalarımıza karşı görev ve sorumluluklarımızı asla hafife almamalıyız. Zira eğitimsizlik, psikolojik veya ekonomik sorunlar sebebiyle yapılan bazı yanlışlıklar örnek alınması gereken davranışlar olmayıp, düzeltilmesi ve bunun için de yardım edilmesi gereken istisnai durumlardır. Bu gibi hatalı davranışların düzeltilmesi için sadece bireysel bir sorumlulukla değil aynı zamanda toplumsal sorumlulukla hareket etmenin gerekli olduğunu burada özellikle belirtmek gerekir. Kişinin anne ve babasına iyi davranması gerektiği, ayet ve hadislerde ısrarla dile getirilmekte; insanı günaha ve isyana sevk edecek bir istekte bulunmaları halinde onların bu isteklerini yerine getirmemekle birlikte, onlara iyi davranmaya devam edilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. وَوَصَّيْنَا الاِنْسَانَ بِوَالِدَيْ&#16

07;ِ حَمَلَتْهُ
اُمُّهُ
وَهْنًا عَلى
وَهْنٍ
وَفِصَالُهُ
فى عَامَيْنِ
اَنِ اشْكُرْ
لى
وَلِوَالِدَ&#16
10;ْكَ اِلَىَّ
المَصيرُ.
وَاِنْ
جَاهَدَاكَ
عَلى اَنْ
تُشْرِكَ بى
مَا لَيْسَ
لَكَ بِه
عِلْمٌ فَلا
تُطِعْهُمَا
وَصَاحِبْهُ&#16
05;َا فِى
الدُّنْيَا
مَعْرُوفًا
وَاتَّبِعْ
سَبيلَ مَنْ
اَنَابَ
اِلَىَّ ثُمَ
اِلَىَّ
مَرْجِعُكُم&#16
18;
فَاُنَبِّئُ&#16
03;ُمْ بِمَا
كُنْتُمْ
تَعْمَلُونَ. "
İnsana da anne babasına iyi davranmasını emrettik. Annesi onu her gün biraz daha güçsüz düşerek karnında taşımıştır. Onun sütten kesilmesi de iki yılda olur. (İşte onun için) insana şöyle emrettik: “Bana ve anne babana şükret. Dönüş banadır. Eğer, hakkında hiç bir bilgi sahibi olmadığın bir şeyi bana ortak koşman için seninle uğraşırlarsa, onlara itaat etme. Fakat dünyada onlarla iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonra dönüşünüz ancak banadır. Ben de size yapmakta olduğunuz şeyleri haber vereceğim” (Lokman, 31/14-15)
            Ana babanın evladı üzerindeki haklarından biri de onların maddi ihtiyaçlarını karşılamaktır.
            ANNE-BABA MÜSLÜMAN OLSA BİLE SAYGIYA LAYIKTIR Meryem Suresinin 41-48. ayetlerinde anlatılan Hz. İbrahim (AS) ile iman etmeyen babası Azer arasında geçen konuşmalar, böyle bir durumda bir evlat olarak nasıl davranılması gerektiğini gösteren güzel

bir örnektir. Hz. İbrahim’in (a.s.), putlara tapmaktan vazgeçirmek ve imana davet için babasına söylediği her söze “babacığım” diye başlaması, babasına selam ve hayır dualar ile sözlerini bitirmesi, İslâm ahlâkının yüceliğini göstermesi açısından oldukça dikkat çekicidir.
وَاذْكُرْ
فِى
الْكِتَابِ
اِبْراهيمَ
اِنَّهُ
كَانَ
صِدّيقًا
نَبِيًّا.
اِذْ قَالَ
لاَبيهِ يَا
اَبَتِ لِمَ
تَعْبُدُ مَا
لاَ يَسْمَعُ
وَلاَ
يُبْصِرُ
وَلاَ يُغْنى
عَنْكَ
شَيْئًا. يَا
اَبَتِ اِنّى
قَدْ جَاءَنى
مِنَ
الْعِلْمِ
مَا لَمْ
يَاْتِكَ
فَاتَّبِعْن&#16
10; اَهْدِكَ
صِرَاطًا
سَوِيًّا يَا
اَبَتِ لاَ
تَعْبُدِ
الشَّيْطَان&#16
14; اِنَّ
الشَّيْطَان&#16
14; كَانَ
للِرَّحْمنِ
عَصِيًّا. يَا
اَبَتِ اِنّى
اَخَافُ اَنْ
يَمَسَّكَ
عَذَابٌ مِنَ
الرَّحْمن
فَتَكُونَ
للِشَّيْطَا&#16
06;ِ وَلِيًّا.

قَالَ
اَرَاغِبٌ
اَنْتَ عَنْ
الِهَتى يَا
اِبْراهيمُ
لَئّنْ لَمْ
تَنْتَهِ
لاَرْجُمَنّ&#16
14;كَ
وَاهْجُرْنى
مَلِيًّا.
قَالَ
سَلاَمٌ
عَلَيْكَ
سَاَسْتَغْف&#16
16;رُ لَكَ رَبّي
اِنَّهُ
كَانَ بي
حَفِيًّا.
وَاَعْتَزِل&#16
15;كُمْ وَمَا
تَدْعُونَ
مِنْ دُون
اللّهِ
وَاَدْعُ "Kitapta İbrahim’i de an. Gerçekten o, son derece dürüst bir kimse, bir peygamber idi. Hani babasına şöyle demişti: “Babacığım! İşitmeyen, görmeyen ve sana bir faydası olmayan şeylere niçin tapıyorsun? Babacığım! Doğrusu sana gelmeyen bir ilim bana geldi. Bana uy ki seni doğru yola ileteyim. Babacığım! Şeytana tapma! Çünkü şeytan Rahman’a isyankar olmuştur. Babacığım! Doğrusu ben, sana, çok esirgeyici Rahman tarafından bir azabın dokunmasından, böylece şeytana bir dost olmandan korkuyorum. Babası, “Ey İbrahim! Sen benim ilahlarımdan yüz mü çeviriyorsun? Eğer vazgeçmezsen, mutlaka seni taşa tutarım. Uzun bir süre benden uzaklaş!” dedi. İbrahim şöyle dedi: “Esen kal! Senin için Rabbimden af dileyeceğim. Şüphesiz O, beni nimetleriyle kuşatmıştır. Sizi ve Allah’tan başka taptıklarınızı terk ediyor ve Rabb’ime ibadet ediyorum. Rabbime ibadet etmekle de mutsuz olmayacağımı umuyorum.”   ANNE-BABANIN SEVGİYE İHTİYACI VARDIR   Başta anne-baba ve çocuklar olmak üzere, aile fertleri ve akrabalar arasında büyüklere saygı, küçüklere de sevgi göstermek ve merhamet etmek her Müslümanın ahlâkî görevlerindendir. Esasen sevgi ve saygı birbirini tamamlayan unsurlardır. Seven bir insan sevdiğini belli etmelidir. Zira, belli etmeden sevme olmaz. Dokunmadan, dinlemeden ve paylaşmadan bir sevgi olmaz. Çünkü sevgi paylaşmayı gerektirir. Sevgi paylaştıkça da çoğalır. Genellikle, büyüklerin küçükler için söylediği “seviyorum ama belli etmiyorum” veya “sevdiğimi belli edersem şımarır” gibi sözler, bu yöndeki eksikliğin bir göstergesidir. Nitekim, Peygamberimiz (a.s.) de çeşitli hadislerinde, karşılaşınca selam vermeyle ve gülümsemeyle bile olsa sevginin belli edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bir gün

otururken süt annesi, süt babası ve süt kardeşi yanına geldiğinde onlara sevgi ve saygısını ifade etmek üzere Hz. Peygamberin (a.s.) ayağa kalktığı, elbisesini yere sererek bir ucuna süt babasını, diğer ucuna süt annesini, aralarına da süt kardeşini oturttuğu rivayet edilmektedir.[7] Resulullah’ın (a.s.) davranışlarında olduğu gibi, saygı göstermenin de severek yapılması gerekir. Sevgisiz bir saygı ya korku ifadesidir ya da gösteriş (riyakarlık) ifadesidir. İnsanları korkutarak istemedikleri bir şeyi yapmaya mecbur bırakmak da riyakarlık yapmak da dinimizde yasak olan davranışlardandır. Yine Hz. Peygamber’in (a.s.) kızı Hz. Fatıma’nın yanına varınca Hz. Fatıma’nın ayağa kalktığı, Hz Peygamber’i öperek yanına oturduğu; Hz. Fatıma’nın da Hz. Peygamberin yanına vardığı zaman Resulullah’ın ayağa kalktığı, onu öperek yanına oturttuğu rivayet edilmektedir.[8] Büyüklere saygı gösterme, küçüklere de merhametle muamelede bulunma hususu ile ilgili olarak Peygamberimiz şöyle buyurmaktadır: ليس منا من لم يرحم صغيرنا و يوقر كبيرنا Küçüğümüze merhamet etmeyen ve büyüğümüzün hakkını gözetmeyen bizden değildir.[9] Sevgi ve saygı, ifade edilebildiği ölçüde çoğalır ve yaygınlaşır. Ana babayı en mesut eden, yüzünü güldüren davranışlardan biri de gönül dostları kurdukları kimselere evladı tarafından saygı ve itibar gösterilmesidir. Nitekim Efendimizin şöyle buyurduğu rivayet edilmiştir: “En iyi iyilik, insanın babasının samimi dostuna iyiliği ve ihsanı devam ettirmesidir.”[10] Anne ve babanın dost ve arkadaşlarını ziyaret etmek, onlara ikramda bulunmak, anne ve babaya gösterilen sevgi ve saygı gibi değerli ve önemlidir. Bu hususu Resulullah (a.s.) bir başka hadislerine de şöyle ifade etmiştir: إنّ اَبَرَّ الْبِرِّ صِلَةُ الوَلَدِ اَهْلَ وُدِّ اَبِيهِ “Şüphesiz ki iyiliğin en iyisi, evladın baba dostlarını ziyaret (sıla) etmesidir.[11]   SONUÇ Görüldüğü gibi İslâm dini anne ve babaya iyi davranmayı, onların ihtiyaçlarını karşılamayı, meşru ölçüler içerisinde isteklerini yerine getirmeyi, gönüllerini almayı ve onlara merhamet kanatlarını gererek hayır dualar etmeyi emretmektedir. Onlarla alakayı kesmeyi, kaba ve sert konuşmayı, gönüllerini kırmayı, onlara karşı her türlü isyankar söz ve davranışlarda bulunmayı da kesin olarak yasaklamaktadır. Aynı şekilde öncelikle aile içinde ve yakın akrabalar arasında olmak üzere büyüklere saygı gösterip küçüklere de merhametle muamelede bulunmayı ahlâkî bir sorumluluk saymaktadır. Modern toplumda, ilişkilerin mekanikliği içinde adeta kaybolurcasına yaşadığımız hayatlarımızda, anne baba ve yaşlılarımızın her zamandan daha çok sevgiye, ilgiye ve yakınlığa ihtiyaçları var. Sevgiyi yaşarken hissettirmek, onları manen kuşatır, yalnızlıktan, çaresizlikten kurtarır, kişiliklerine katılır ve gıda olur. Böylece aile ocağı herkes için huzurun soluklandığı mekanlar haline gelebilir ve en umulmadık güzellikleri yakalama fırsatı bulunabilir. Toprak tohuma, tohum yağmura, yağmur buluta ne kadar muhtaç ise insanda ana babaya öyle muhtaçtır. Sevgilerini yüreğimizde büyüterek, sözlerimize ve davranışlarımıza yansıttığımız

ölçüde onları mutlu edebiliriz.
  [1] Bu bölüm Dini Yayınlar Dairesi Başkan Vekili Dr. Ahmet ONAY tarafından hazırlanmıştır. [2] Müslim, İman, 143, I, 91. [3] Müslim, Birr, 6, IV, 197. [4] Müslim, Birr, 9, IV, 1978. [5] Müslim, İman, 137, I, 90. [6] Buhârî, Edeb, 5, VII, 69. [7] Ebu Davud, Edeb, 129. No: 5145, V, 354. [8] Ebû Dâvûd, 5217, V,391. [9] Tirmizi, Birr, 15, IV, 1919. [10] Müslim, Birr, 12, IV, 1979. [11] Müslim, Birr, 11, IV,1979.